

Sygn. akt I ACa 312/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 marca 2018 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Danuta Jezierska
Sędziowie:	SA Dariusz Ryszał (spr.) SO del. Tomasz Sobieraj
Protokolant:	st. sekr. sądowy Magdalena Stachera

po rozpoznaniu w dniu 22 marca 2018 roku na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa J. G. (1)

przeciwko (...) spółce akcyjnej (...)” w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim

z dnia 16 lutego 2017 roku, sygn. akt I C 2561/14

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym, trzecim i czwartym w ten sposób, że:

- 1. zasądza od pozwanego (...) spółki akcyjnej (...)” w W. na rzecz powódki J. G. (1) kwotę 15.000 (piętnaście tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 6 marca 2015 roku do dnia zapłaty,**
- 2. nie obciąża powódki kosztami zastępstwa procesowego należnymi pozwanemu,**
- 3. nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim kwotę 1.169,91 zł (jeden tysiąc sto sześćdziesiąt dziewięć złotych i dziewięćdziesiąt jeden groszy) tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych;**

II. nie obciąża powódki kosztami postępowania apelacyjnego.

Dariusz Ryszał Danuta Jezierska Tomasz Sobieraj

Sygn. akt: I ACa 312/17

UZASADNIENIE

Powódka J. G. (1) reprezentowana przez opiekuna prawnego R. G. (1) wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) Spółka Akcyjna (...) z siedzibą w W. kwoty 85.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 24 czerwca 2014r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu. Powyższej kwoty powódka domagała się tytułem zadośćuczynienia po śmierci ojca S. G. (1), zmarłego w wypadku samochodowym w dniu (...) r.

Pozwany- (...) S.A. (...) z siedzibą w W. w odpowiedzi na pozew (karta 56-60) wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim z 16 lutego 2017 r. zasądził od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej (...) w W. na rzecz powódki J. G. (1) kwotę 70 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 6 marca 2015 roku do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałej części oraz orzekł w przedmiocie kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy ustalił poniższy stan faktyczny.

W dniu (...). w miejscowości S. doszło do wypadku samochodowego, w którym śmierć poniósł S. G. (1) – ojciec powódki.

W dniu wypadku sprawca zdarzenia J. H. posiadał ochronę ubezpieczeniową w (...) S.A. (...) z siedzibą w W..

Szkoda powódki J. G. (1) została zgłoszona do pozwanego pismem z dnia 14 maja 2014r. Decyzją z dnia 24 lipca 2014r. pozwany po rozpatrzeniu roszczeń przyznał powódce kwotę 15.000 zł tytułem zadośćuczynienia.

J. G. (1) w dniu wypadku miała 14 lat, wychowywała się w dysfunkcyjnej rodzinie. Rodzice J. pozostawali w nieformalnym związku przez okres około 11 lat, J. mieszkała z rodzicami i przyrodnimi braćmi. W domu czasem dochodziło do awantur, zdarzało się, że ojciec bił matkę. Gdy dziewczynka miała 5 lat S. G. (1) trafił do zakładu karnego. J. chciała mieć zachowany kontakt z ojcem, ale matka się nie zgadzała, paliła w piecu listy przesyłane do córki przez S. G. (1). Po jakimś czasie matka powódki związała się z K. K., który wprowadził się do mieszkania. Ponownie dochodziło do awantur, nadużywania alkoholu- również przez matkę, nowy partner bił matkę, czasem również R.- brata powódki. Dnia 5 stycznia 2012r. powódka napisała list do pani pedagog, że nie chce mieszkać w domu, została zabrana do Pogotowia Opiekuńczego.

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 24 maja 2012r. ojciec powódki S. G. (1) został pozbawiony władzy rodzicielskiej nad małoletnią J., a matce K. G. (1) ograniczono władzę rodzicielską poprzez umieszczenie małoletniej J. w rodzinie zastępczej albo placówce opiekuńczo – wychowawczej wskazanej przez GCPRiPS.

We wrześniu 2012r. matka powódki przyjechała pod szkołę, dała powódce reklamówkę słodyczy i 20 zł oraz powiedziała, że jedzie na dwa tygodnie za granicę. Od tego czasu przez 4 lata powódka nie widziała matki, matka dzwoniła do niej co 3-4 miesiące. Ojciec J. po opuszczeniu zakładu karnego chciał ją zabrać z pogotowia opiekuńczego. W lutym 2013r. przez okres 2 tygodni codziennie ją odwiedzał, przychodził do niej na chwilę po pracy, przynosił jej słodycze, kupił telefon, zostawiał przeważnie 20 zł. S. G. (1) zginął w wypadku (...). Powódka o śmierci ojca dowiedziała się od brata, przez miesiąc płakała, ale starała się tego nie okazywać, raz w tygodniu chodziła do psychologa z ośrodka, miała problemy ze snem, nie chciała jeść. Rok po śmierci napisała piosenkę obrazującą jej uczucia do ojca.

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 15 kwietnia 2013r. pozbawiono K. G. (1) władzy rodzicielskiej nad małoletnią J. G. (1), a małoletnią pozostawiono w placówce opiekuńczo- wychowawczej typu socjalizacyjnego.

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 4 lipca 2013r. powołano R. G. (1) na opiekuna prawnego małoletniej J..

Powódka od 10 czerwca 2016r. jest w rodzinie zastępczej u brata partnera matki. Powódka jest aktualnie w drugiej klasie szkoły zasadniczej fryzjerskiej.

Z opinii biegłego psychologa B. S. wynika, że przeżycia związane z tragiczną śmiercią ojca nie wywołały u powódki następstw o podłożu psychopatologicznym a objawy wynikające z normalnego procesu żałoby nie przekraczają jej zdolności przystosowawczych. W ocenie biegłej więź emocjonalna powódki z ojcem miała powierzchowny charakter, oparty o przykre doświadczenia przemocy, a w następstwie spotkania po latach realnego i emocjonalnego opuszczenia ze strony rodzica, relacja ta opierała się na pragnieniach, wyobrażeniach i idealizacji rodzica. Biegła wskazała, że nagła śmierć ojca uruchomiła objawy i doświadczenia należące do symptomów normalnie przebiegającej żałoby, bez nasilenia tych objawów w ciągu pierwszych tygodni i miesięcy po zdarzeniu. W obszarze emocjonalnym najsilniej dotknęła powódkę utrata nadziei budowanej wraz z pojawieniem się ojca, na opuszczenie placówki, choć była ona oparta o pragnienia a nie realia. Zdaniem biegłej aktualny stan emocjonalny powódki nie budzi zastrzeżeń, a rokowania co do jej dalszego emocjonalno- społecznego funkcjonowania są pozytywne.

Zastrzeżenia do powyższej opinii zgłosiła strona powodowa. Z opinii sędowo- psychiatrycznej sporządzonej przez lekarza specjalistę psychiatrę B. B. wynika, że u małoletniej powódki w związku z tragiczną śmiercią ojca wystąpiły zaburzenia adaptacyjne typu depresyjnego. Powyższe potwierdza opinia z Pogotowia Opiekuńczego z dnia 28 kwietnia 2014r., z której jednoznacznie wynika, że dziewczynka bardzo przeżyła tragiczną śmierć ojca, który niewiele wcześniej pojawił się w jej życiu rozbudził nadzieję na normalizację sytuacji życiowej. Skutkiem zawiedzionych oczekiwań dziecka był wysoki poziom lęku oraz nieufności, szczególnie w krótkim okresie po wypadku Dziewczynka czuła się niechciana, bezwartościowa, wyalienowana, w szczególności, że po śmierci ojca nie otrzymała wsparcia ze strony najbliższej rodziny i sama musiała zmierzyć się z przeżywaniem straty i jej przykrymi następstwami. O silnym związku uczuciowym łączącym małoletnią z ojcem świadczą też słowa pożegnalnej piosenki napisanej przez powódkę około rok po śmierci ojca.

Pomimo, że powódka była świadkiem przemocy ze strony ojca ze wczesnym dzieciństwem- to jednak przemoc ta nie dotyczyła jej bezpośrednio. Jak wynika z zeznań brata powódki małoletnia J. była oczkiem w głowie ojca. Nagła śmierć rodzica, w krótkim okresie po jego pojawieniu się w życiu powódki była niewątpliwie silnym urazem psychicznym mającym wpływ na rozwój emocjonalny małoletniej. Powódka dopiero po upływie około pół roku od zdarzenia pogodziła się ze śmiercią ojca. W ocenie biegłej aktualny stan zdrowia psychicznego powódki poza obniżeniem nastroju nie budzi istotnych zastrzeżeń, co jednak przy braku wsparcia ze strony rodziców u osoby mającej aktualnie lat 17, a nie mającej tego wsparcia od 14 roku życia nie daje pozytywnych rokowań na przyszłość.

Sąd Okręgowy uznał, że powództwo jest częściowo uzasadnione, a podstawę prawną roszczeń powódki w zakresie zadośćuczynienia za śmierć ojca powódki stanowi art. 446§ 4 k.c., wskazując przy tym, że zmarły S. G. (1) pojawił się w życiu powódki zaledwie kilkanaście dni przed wypadkiem, to jednak powódka bardzo przeżyła jego tragiczną śmierć.

Powódka przebywała w placówce opiekuńczej z uwagi na niewydolność opiekuńczo – wychowawczą matki, której podłożem był alkoholizm i pojawienie się ojca w jej życiu rozbudziło w niej nadzieję na normalizację sytuacji życiowej i możliwość opuszczenia placówki –o więzi jaka zdażyła powstać między powódką a jej ojcem świadczą słowa piosenki, którą powódka napisała rok po śmierci S. G. (1), a które wskazują na silne emocjonalne więzi łączące małoletnią z ojcem.

Nieszczęśliwy wypadek zdaniem tego sądu mógł powodować u powódki w pełni uzasadnione przekonanie, że gdyby nie doszło do tego zdarzenia, jej ojciec mógłby wspierać ją przez kolejne lata, a być może dzięki niemu mogłaby opuścić placówkę opiekuńczą. Myślenie powódki w dużej mierze mogło opierać się na pragnieniach i idealizacji rodzica, niemniej niewątpliwym jest, że relacje zostały nawiązane a więź emocjonalna między ojcem a córką została odbudowana.

Sąd ten zauważył też, że powódka nie miała bliskiej rodziny ani innej bliskiej osoby, która by się nie interesowała i dbała o nią, dlatego pojawienie się ojca w życiu powódki dało jej poczucie, że jest dla niego ważna, a wizyty odnalezionego po latach ojca miały dla niej tak duże znaczenie.

Mając na uwadze powyższe okoliczności faktyczne oraz rozważania prawne, a także kompensacyjny charakter zadośćuczynienia, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że w niniejszej sprawie zasadne będzie zadośćuczynienie w łącznej wysokości 85.000 zł, a mając na uwadze, że kwota 15.000 zł została powódce wypłacona z tego tytułu w toku postępowania likwidacyjnego – do zapłaty pozostała powódce pozostała część roszczenia w wysokości 70.000 zł. Wartość ta jawiła się w opinii Sądu Okręgowego jako adekwatna do poniesionej przez powódkę krzywdy odczuwanej w wyniku bezpowrotnie zerwanej bliskiej więzi ze zmarłym ojcem.

O odsetkach Sąd ten orzekł na podstawie art. 817 § 1 k.c. i art. 481 k.c. zasądzając je od dnia 6 marca do dnia zapłaty tj. 2 tygodnie od otrzymania przez stronę pozwaną odpisu pozwu.

Dokonując oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, sąd I instancji uznał, że wiarygodne są wszelkie zgromadzone dokumenty, zarówno dołączone przez powódkę jak i przedstawione przez pozwanego. Strony nie kwestionowały ich prawdziwości, a sąd ten nie znalazł podstaw by czynić to z urzędu. Dokumenty pozwoliły ustalić przebieg zdarzenia, przeprowadzone przez pozwanego postępowanie w sprawie likwidacji szkody, zgłoszenie szkody, wezwanie pozwanego do zapłaty i wypłacenie przez niego części świadczenia.

Oceniając zakres krzywdy powódki Sąd Okręgowy oparł się w głównej mierze na opinii biegłej psycholog B. B.. Wnioski wypływające z tej opinii znajdują potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym, w szczególności w opinii sporządzonej przez wychowawcę z pogotowia opiekuńczego i twórczości małoletniej powódki, co powodowało, że opinia ta była dla Sądu Okręgowego przekonująca i stała się podstawą ustalenia wysokości należnego powódce zadośćuczynienia.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art.98 k.p.c. oraz § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2013 poz. 490) obciążając nimi stronę przegrywającą.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana zaskarżając go w części tj. w punkcie I w części co do kwoty 55.000,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 06 marca 2015 r, do dnia zapłaty oraz w punkcie III i IV w zakresie kosztów postępowania, zarzucając mu:

1. Naruszenia przepisów prawa procesowego mającego wpływ na rozstrzygnięcie wydane w niniejszej sprawie, a mianowicie:

a) art. 233 § 1 kpc:

poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny zebranego w niniejszej sprawie materiału dowodowego, w tym w szczególności:

- dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu psychologii sporządzoną przez biegłą sądową psycholog D. S., wydaną w dniu 24 lipca 2015 r. poprzez uznanie, że opinia stanowi dowód tego, że pomiędzy powódką mał. J. G. (1) a jej zmarłym ojcem S. G. (1) istniała silna więź emocjonalna, która uzasadniałaby zasądzenie na rzecz powódki zadośćuczynienia z tytułu śmierci osoby bliskiej w kwocie 85.000,00 zł, podczas gdy z opinii biegłego sądowego wynika, że dziewczynka w dzieciństwie była wielokrotnie uczestnikiem i obserwatorem przemocy ze strony ojca, co więcej przez 5 lat powódka nie miała kontaktu z ojcem z powodu jego pobytu w zakładzie karnym i zdaniem biegłej przeprowadzone badanie nie wykazuje aby z tego powodu poniosła negatywne konsekwencji w sferze emocjonalnej. W związku z powyższym zasądzona przez Sąd kwota zadośćuczynienia w kwocie 70.000,00 zł jest rażąco wygórowana i nieadekwatna do sytuacji powódki i relacji łączących ją ze zmarłym ojcem.

- dowodu z opinii biegłego sądowego psychiatry B. B. wydanej w dniu 20 października 2016 r. poprzez uznanie, że z opinii jednoznacznie wynika, że pomiędzy powódką a jej zmarłym ojcem istniała silna więź emocjonalna, natomiast śmierć ojca skutkowałą silną traumą, podczas gdy z opinii wynika, że proces żałoby u powódki nie przebiegał patologicznie, natomiast stan depresyjny u powódki był w większej mierze wynikiem brakiem perspektyw powódki na zmianę sytuacji życiowej niż stratą osoby bliskiej, z którą powódką łączyła bliska zażyłość.

2. Naruszenia przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

a) art. 446 § 4 kc poprzez dokonanie błędnej wykładni tego przepisu i znaczenia zawartego w nim zwrotu „odpowiednia suma”, co doprowadziło do zasądzenia na rzecz powódki rażąco wygórowanego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w związku ze śmiercią S. G. (1).

Wskazując na powyższe zarzuty apelacji, w oparciu o treść art. 386 § 1 k.p.c. wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w części co do kwoty 55.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 06 marca 2015 r. do dnia zapłaty, a także zasądzenie od powódki J. G. (1) na jej rzecz kosztów postępowania, ewentualnie o uchylenie orzeczenia i przekazanie niniejszej sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji z pozostawieniem temu Sądowi orzeczenia o kosztach procesu z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazała rozwinięcie swojej argumentacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Z uwagi na to, że Sąd Apelacyjny nie przeprowadzał postępowania dowodowego, nie zmienił też ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, zaś w samej apelacji nie zostały zgłoszone zarzuty dotyczące tych ustaleń, zgodnie z art. 387 § 2¹ k.p.c. uzasadnienie niniejszego orzeczenia zostanie ograniczone jedynie do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Apelacja jest zasadna, albowiem podniesiony w niej zarzut, który koncentruje się wokół wysokości przyznanego stronie powodowej zadośćuczynienia słusznie podważa "odpowiedniość" jego wysokości, zarzucając Sądowi pierwszej instancji rażące wygórowanie przyznanego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w związku ze śmiercią S. G. (1) świadczenia.

Odnosząc się do podniesionego w apelacji pozwanej zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. zauważyć należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. może być uznany za zasadny jedynie w wypadku wykazania, że ocena materiału dowodowego jest rażąco wadliwa czy w sposób oczywisty błędna, dokonana z przekroczeniem granic swobodnego przekonania sędziowskiego, wyznaczonych w tym przepisie. Sąd drugiej instancji ocenia, bowiem legalność oceny dokonanej przez Sąd Okręgowy, czyli bada czy zostały zachowane kryteria określone w art. 233 § 1 k.p.c. Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału, dokonując wyboru określonych środków dowodowych. Jeżeli z danego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena Sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona tylko wtedy gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub, gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo – skutkowych (por. przykładowo postanowienie z dnia 11 stycznia 2001 r., I CKN 1072/99, Prok. i Pr. 2001 r., nr 5, poz. 33, postanowienie z dnia 17 maja 2000 r., I CKN 1114/99, nie publ., wyrok z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 2000 r., nr 7-8, poz. 139,).

Tego rodzaju uchybień można się doszukać w niniejszej sprawie.

Pozwana w wywiezionej apelacji zasadnie zarzuciła że na gruncie niniejszej sprawy Sąd meriti dokonał dowolnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dowodów w postaci opinii biegłego sądowego psychologa oraz opinii biegłego sądowego psychiatry i na ich podstawie błędnie uznał, że pomiędzy powódką a jej zmarłym ojcem istniała silna i zażyła więź emocjonalna, która jest warunkiem sine qua non dla oceny zasadności roszczenia w przedmiocie zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej.

Podkreślić należy, że przepisy kodeksu cywilnego nie wskazują kryteriów, jakie należałoby uwzględnić przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia pieniężnego. W art. 446 § 4 k.c. jest mowa jedynie o "odpowiedniej sumie tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę".

Kryteria, jakimi należy się kierować przy określaniu wysokości zadośćuczynienia dostarcza przede wszystkim orzecznictwo sądowe – skoro ustawodawca zaniechał wskazania kryteriów ustalania wysokości zadośćuczynienia i przez posłużenie się klauzulą generalną (suma odpowiednia), to pozostawił je uznaniu sądów.

Uznaniowość w zakresie przyznania, jak i określenia wysokości zadośćuczynienia upoważnia sąd wyższej instancji do ingerencji tylko w razie rażącego odstąpienia od ukształtowanej praktyki sądowej, której względna jednolitość odpowiada poczuciu sprawiedliwości i równości wobec prawa, albo wskazanego przez stronę skarżącą pominięcia istotnych kryteriów ustalania wysokości. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 08.08.2007r i CSK 165/07, podobnie jak we wcześniejszym orzeczeniu z dnia 17.01.2001r., II KKN 351/99 przyjął, że skoro zadośćuczynienie winno być „odpowiednie” to ustalenie, jaka kwota w konkretnych okolicznościach jest „odpowiednia” z istoty należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego.

W postępowaniu odwoławczym zarzut niewłaściwego ustalenia kwoty zadośćuczynienia może być skuteczny tylko wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady ustalania tego zadośćuczynienia. W ramach kontroli odwoławczej nie jest natomiast możliwe wkraczanie w sferę swobodnego uznania sędziowskiego.

Zarzut zawyżenia (zaniżenia) wysokości zadośćuczynienia może być uwzględniony w instancji odwoławczej tylko wtedy, gdy nie zostały wzięte pod uwagę wszystkie istotne kryteria rzutujące na tę formę rekompensaty, w tym też częściowe zaspokojenie roszczeń przed wytoczeniem powództwa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 18 kwietnia 2002 r., II CKN 605/00).

Podobnie w wyroku z 7.01.2000r., (II CKN 651/98) Sąd Najwyższy stwierdził, że „korygowanie przez sąd II instancji wysokości zasądzonego zadośćuczynienia jest tylko wtedy uzasadnione, jeżeli w okolicznościach sprawy jest rażąco wyrównana lub rażąco niska”. Stanowiska takie były prezentowane również we wcześniejszych orzeczeniach np. w wyroku z dnia 9 lipca 1970r., III PRN 39/1970 w którym Sąd Najwyższy stwierdził, że „określenie wysokości zadośćuczynienia za doznaną krzywdę stanowi istotny atrybut sądu merytorycznie rozstrzygającego sprawę w pierwszej instancji, sąd odwoławczy zaś może je korygować wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy mających na to wpływ jest ono niewspółmierne nieodpowiednie, jako rażąco wygórowane lub rażąco niskie”.

Odczucie krzywdy jest pojęciem subiektywnym i niewymiernym, jednak określając wysokość zadośćuczynienia sąd musi kierować się przesłankami obiektywnymi - dlatego sąd, ustalając wartość zadośćuczynienia powinien opierać się właśnie na obiektywnych i sprawdzalnych kryteriach, przy jednoczesnym uwzględnieniu indywidualnej sytuacji stron (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2002 r. IV CKN 1266/00). Jednym z kryteriów określających "odpowiedniość" z tytułu zadośćuczynienia jest jego kompensacyjny charakter i musi ono przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość. Zadośćuczynienie jest więc sposobem naprawienia krzywdy, która powinna być poza ograniczeniem wynikającym z zasady równości, oceniana indywidualnie w każdym przypadku.

Oczywistym jest, że przywołane powyżej kryteria mają wymiar ogólny i rozstrzygające znaczenie mają okoliczności ustalone w odniesieniu do konkretnej osoby pokrzywdzonej, albowiem tylko uwzględnienie zindywidualizowanych przesłanek może stanowić podstawę do określenia odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2005 roku).

J. G. (1) w dniu wypadku miała 14 lat, wychowywała się w dysfunkcyjnej rodzinie. Rodzice J. pozostawali w nieformalnym związku przez okres około 11 lat, J. mieszkała z rodzicami i przyrodnimi braćmi. W domu czasem dochodziło do awantur, zdarzało się, że ojciec bił matkę. Gdy dziewczynka miała 5 lat S. G. (1) trafił do zakładu karnego. Po jakimś czasie matka powódki związała się z K. K., który wprowadził się do mieszkania. Ponownie dochodziło do awantur, nadużywania alkoholu- również przez matkę, nowy partner bił matkę, czasem również R.- brata powódki.

Dnia 5 stycznia 2012r. powódka z własnej inicjatywy została zabrana do Pogotowia Opiekuńczego, a postanowieniem Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 24 maja 2012r. ojciec powódki S. G. (1) został pozbawiony władzy rodzicielskiej nad małoletnią J., z kolei matce K. G. (1) ograniczono władzę rodzicielską poprzez umieszczenie małoletniej w rodzinie zastępczej albo placówce opiekuńczo – wychowawczej wskazanej przez GCPRiPS., a postanowieniem Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 15 kwietnia 2013r. pozbawiono ją władzy rodzicielskiej nad małoletnią J. G. (1), a małoletnią pozostawiono w placówce opiekuńczo- wychowawczej typu socjalizacyjnego.

Powódka podała, że jej ojciec po opuszczeniu zakładu karnego chciał ją zabrać z pogotowia opiekuńczego, w lutym 2013r. przez okres 2 tygodni codziennie wieczorem, po pracy ok. godziny 20 ją odwiedzał, przychodził do niej na chwilę po pracy, przynosił jej słodycze, kupił telefon, zostawiał przeważnie 20 zł.

Natomiast R. G. (1) w wywiadzie do opinii sądowo – psychiatrycznej podał, że ojciec powódki widywał ją co dwa tygodnie na przepustkach na cały weekend.

S. G. (1) zginął w wypadku (...), a w życiu powódki pojawił się zaledwie kilkanaście dni przed wypadkiem.

Jednakże powódka nie wykazała, że faktycznie takie wizyty, o takiej częstotliwości miały miejsce – w uwagi na to, że powódka była wówczas w placówce opiekuńczej, tak więc z pewnością takie wizyty, wyjścia wymagały zgody i byłyby odnotowywane.

Ponadto ojciec powódki, po opuszczeniu zakładu karnego nie podjął żadnych kroków, aby odzyskać władzę rodzicielską, czy chociażby wziąć swoją córkę na przepustkę, poza placówkę – przynajmniej nie wykazała ona, że tak w istocie było.

Z opinii biegłego psychologa B. S. wynika, że przeżycia związane z tragiczną śmiercią ojca nie wywołały u powódki następstw o podłożu psychopatologicznym a objawy wynikające z normalnego procesu żałoby nie przekraczają jej zdolności przystosowawczych. W ocenie biegłej więź emocjonalna powódki z ojcem miała powierzchowny charakter, oparty o przykre doświadczenia przemocy, a w następstwie spotkania po latach realnego i emocjonalnego opuszczenia ze strony rodzica, relacja ta opierała się na pragnieniach, wyobrażeniach i idealizacji rodzica. Biegła wskazała, że nagła śmierć ojca uruchomiła objawy i doświadczenia należące do symptomów normalnie przebiegającej żałoby, bez nasilenia tych objawów w ciągu pierwszych tygodni i miesięcy po zdarzeniu. W obszarze emocjonalnym najsilniej dotknęła powódkę utrata nadziei budowanej wraz z pojawieniem się ojca, na opuszczenie placówki, choć była ona oparta o pragnienia a nie realia.

Zdaniem biegłej aktualny stan emocjonalny powódki nie budzi zastrzeżeń, a rokowania co do jej dalszego emocjonalno- społecznego funkcjonowania są pozytywne.

Natomiast z opinii sądowo- psychiatrycznej wynikało, że u powódki w związku z tragiczną śmiercią ojca wystąpiły zaburzenia adaptacyjne typu depresyjnego. Powyższe potwierdza opinia z Pogotowia Opiekuńczego z dnia 28 kwietnia 2014r., z której jednoznacznie wynika, że dziewczynka bardzo przeżyła tragiczną śmierć ojca, który niewiele wcześniej pojawił się w jej życiu rozbudził nadzieję na normalizację sytuacji życiowej. Skutkiem zawiedzionych oczekiwań dziecka był wysoki poziom lęku oraz nieufności, szczególnie w krótkim okresie po wypadku. Dziewczynka czuła się niechciana, bezwartościowa, wyalienowana, w szczególności, że po śmierci ojca nie otrzymała wsparcia ze strony najbliższej rodziny i sama musiała zmierzyć się z przeżywaniem straty i jej przykrymi następstwami. O silnym związku

uczuciowym łączącym małoletnią z ojcem świadczą też słowa pożegnalnej piosenki napisanej przez powódkę około rok po śmierci ojca.

Nagła śmierć rodzica, w krótkim okresie po jego pojawieniu się w życiu powódki była niewątpliwie silnym urazem psychicznym mającym wpływ na rozwój emocjonalny powódki, która dopiero po upływie około pół roku od zdarzenia pogodziła się ze śmiercią ojca. W ocenie biegłej aktualny stan zdrowia psychicznego powódki poza obniżeniem nastroju nie budzi istotnych zastrzeżeń.

W świetle powyższego należało uznać, że w rzeczywistości ojciec powódki nigdy nie stanowił dla niej podpory, nie dawał poczucia bezpieczeństwa, miłości i troski i to w okresie istotnym dla jej właściwego psychicznego rozwoju tj. dzieciństwa i dojrzewania – w żaden sposób nie stanowił dla powódki wzorca i nie był autorytetem, niestety pełnił negatywną rolę w rodzinie powódki.

Również właściwego, należytego wsparcia powódka nie miała też od swojej matki.

Jednakże Sąd Apelacyjny miał na uwadze i to, że pojawienie się ojca powódki w powyższych okolicznościach mogło wzbudzić u niej pewne nadzieje związane ze zmianą jej aktualnej życiowej sytuacji, możliwością opuszczenia ośrodka opiekuńczego i zbudowania na nowo relacji z ojcem.

Myślenie powódki w dużej mierze mogło opierać się na pragnieniach i idealizacji rodzica, niemniej niewątpliwym jest, że relacje zostały nawiązane a więź emocjonalna między ojcem a córką została odbudowana.

Zresztą, że takie silne uczucie pojawiło się u powódki wg biegłego świadczyło też słowa pożegnalnej piosenki napisanej przez nią około rok po śmierci ojca.

W świetle powyższego w ocenie Sądu Apelacyjnego adekwatna kwota zadośćuczynienia jaką powinna otrzymać powódka winna wynosić 30.000 zł tj. kwota 15.000 zł otrzymane w postępowaniu likwidacyjnym oraz 15.000 zł zasądzona w niniejszym postępowaniu sądowym – zadośćuczynienie w tej właśnie wysokości spełni swój kompensacyjny charakter, gdyż przedstawia dla powódki zdecydowanie ekonomicznie odczuwalną wartość.

Tym samym należało uznać, że kwota zadośćuczynienia przyznana przez sąd I instancji była rażąco wygórowana, co czyni zasadnym zarzut skarżącego naruszenia prawa materialnego tj. art. 446 § 4 kc poprzez dokonanie błędnej wykładni tego przepisu i znaczenia zawartego w nim zwrotu „odpowiednia suma”.

Dlatego też apelację pozwanego uwzględniono w całości i na podstawie art. 386 § 1 k.p.c zmieniono zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że zasądzono od pozwanego (...) spółki akcyjnej (...)” w W. na rzecz powódki J. G. (1) kwotę 15.000 złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 6 marca 2015 roku do dnia zapłaty.

O kosztach postępowania w stosunku do powódki w obu instancjach orzeczono na podstawie art. 102 kpc, zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis ten ustanawia zasadę słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu.

Nie konkretyzuje on ich pojęcia, pozostawiając taką kwalifikację sądowi, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy. Do okoliczności branych pod uwagę przez sąd przy ocenie przesłanek zastosowania dyspozycji omawianego przepisu można zaliczyć te związane z samym przebiegiem postępowania, charakterem sprawy, a wraz z nimi te dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony.

W oparciu o powyższe, mając na uwadze charakter niniejszej sprawy -rodzaj żądania powódki, a także jej aktualną sytuację rodzinną i materialną Sąd Apelacyjny nie obciążył powódki zarówno kosztami zastępstwa procesowego należnymi pozwanemu za I instancję jak i kosztami postępowania apelacyjnego.

Natomiast na podstawie art. 113 ust.1 u.k.s.c. nakazano ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim kwotę 1.169,91 zł tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych w postępowaniu I instancyjnym.

Dariusz Ryszał Danuta Jezierska Tomasz Sobieraj